

О.В. Кот, канд. екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

Г.Г. Лисак, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

МОТИВАЦІЯ В ЕФЕКТИВНІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Організація навчання як самостійної роботи у процесі підготовки майбутніх фахівців має стратегічне спрямування на сучасному етапі розвитку системи вищої освіти. Ефективна організація самостійної роботи є впливовим інструментом на оптимізацію формування професійних компетентностей майбутніх фахівців.

Основним завданням викладачів при організації самостійної роботи є формування у студентів певних мотивів до активної самостійної роботи. Мотивація має створити процес самостійного вивчення матеріалу цікавим та зрозумілим для студента, а отриманий результат має викликати задоволення від отримання відповідних знань і навичок самоосвіти певного рівня. Тільки в такому випадку можемо говорити про ефективну організацію самостійної роботи студентів.

Складність мотиваційного процесу полягає у самому понятті мотивації, яка включає багато складових, які мають комплексний вплив на особистість: генерування інтересу до навчальної дисципліни, чітке розуміння та осмислення завдань та простота сприйняття матеріалу, цінність інформації для отримання очікуваного результату, максимальне наближення до практики.

Структурні зміни навчальних планів та нововведення в організації навчального процесу змусили активізувати дослідження нових підходів до активізації самостійної роботи студентів. На цей аспект звернули увагу у своїх роботах так вчені: І.А. Зязюн, А.Н. Леонтьєв, В.І. Чірков, В.І. Ковальов, М.Г. Чобітко, М.І. Лазарєв.

Проблематика, яка розглядається вченими, у застосуванні мотиваційних важелів виражається в отриманні результатів самостійної роботи, адже реальними і відчутними вони будуть у майбутньому здобувачів вищої освіти. Тому перед викладачем має донести до здобувачів складність та необхідність отримання навичок та вмінь під час самостійної роботи, як у майбутньому у їх практичній діяльності трансформується у необхідні на сучасному ринку праці компетентності. Для цього необхідно розвивати у студентів вміння самостійно та креативно мислити, вміти бачити та формувувати проблему, шукати шляхи її вирішення. Оскільки студент це має робити самостійно, то значну увагу необхідно приділити питанням

самоорганізації, дисциплінованості, але найчастіше ані викладачі, ані студенти не бувають готові до цього.

Професор І.М. Бендера у своїх трудах самостійну роботу розділяє на три характерні групи: 1) обов'язкова (домашні, графічні, контрольні, розрахункові, курсові роботи); 2) добровільна (участь в конкурсах, олімпіадах, конференціях, гуртках технічної творчості тощо); 3) бажана (підготовка наукових повідомлень, оформлення патентних матеріалів і документів на раціоналізаторські пропозиції, підготовка наукових публікацій). Але ми вважаємо, що в процесі навчання будь-який з наведених видів самостійної роботи є результатом впливу мотиваційних факторів, які формують у студентів особистісні якості, тобто це: прагнення до перемоги, бути найкращим, успішним. Разом із цим можна визначити професійні та соціальні мотиви, які активізують самостійну роботу: отримання додаткових переваг, мати високу суспільну значущість, отримання високого місця у різних рейтингах, прагнення до постійного саморозвитку, що є ефективним результатом правильно організованої самостійної роботи.

Таким чином, необхідно розуміти та бачити шляхи активізації та підтримки самостійної роботи студентів при формуванні змісту навчального матеріалу, навчальної діяльності здобувачів вищої освіти, у формах навчальної діяльності, при організації аналізу отриманих результатів та подальшого контролю освітньої діяльності.

Проаналізувавши сучасні мотиваційні механізми в закладах вищої освіти, приходимо до висновків, що найпопулярнішим мотиватором є рейтингова система оцінювання, яка дає студенту певні переваги, вигоди, як то отримання додаткових виплат до стипендії, можливості проходження закордонного стажування, направлення на роботу, направлення в магістратуру, тощо.

Рейтингова система оцінювання є зрозумілою і для студента, і для викладача, а також одночасно виконує контрольну функцію, встановлює способи, форми та методи перевірки стану фактичного виконання планових завдань усіма учасниками освітньої діяльності.

Ураховуючи все вищезазначене, визначимо, що, по-перше, самостійна робота студентів має систематизований характер, по-друге, вимагає комплексного аналізу та контролю, викликає необхідність інтегрування в ці процеси самоорганізації студентів, самооцінки, самоконтролю, що покладає певну відповідальність за отриманий результат на самого студента. Така система полегшує зворотній зв'язок з кожним студентом, розвиває інтерес до навчання, стимулює систематичну роботу, підвищує об'єктивну самооцінку студентів.